

Vårgårda kommun

Riktlinje

Datum
2023-05-31

Reviderad
2020-05-25
2023-05-31

Riktlinje ekonomiskt bistånd

Innehåll

Inledning	7
Syfte.....	7
Riktlinjen som styrdokument.....	7
Läsanvisning.....	7
Delegationsordning.....	8
Val av inköpsställe.....	8
Riktlinjens nivåer för skälig levnadsnivå.....	8
Centrala begrepp vid handläggningen	8
Skälig levnadsnivå.....	8
Rätten till bistånd.....	9
Individuell behovsprövning.....	9
Barnrättsperspektiv.....	9
Långvarigt och kortvarigt biståndsbehov.....	10
Arbetslinjen.....	10
Jobbstimulans.....	10
Ekonomiskt bistånd enligt SoL 4:2.....	11
Rättssäker handläggning	11
Ansökan.....	11
Utredning.....	11
Underlag för beslut.....	12
Hembesök som del av utredning.....	12
Informationssökning på internet.....	13
Kommunicering inför beslut.....	13
Beslut.....	13
Beslut som löper över flera månader.....	14
Beslut om rådtrum.....	14
Underrättelse om beslut.....	14
Utbetalning.....	15
Avsluta ärende.....	15
Olika grupper av sökande	16
Arbetssökande.....	16
Arbetslösa med otillräcklig ersättning från a-kassa.....	16
Bostadslösa.....	16

Föräldralediga	17
Gifta och sammanboende	17
Personer med eget företag	17
Personer som har fria yrken	17
Personer över 66 år	18
Personer som vistas på hem för vård och boende	18
Personer som är aktuella på Utredningsenheten	18
Personer med psykisk ohälsa	18
Personer som vårdas inom rättspsykiatrisk vård	18
Personer med missbruksproblem	19
Sjukskrivna	19
Studera	19
Ungdomar under 21 år som studerar	19
Gymnasiestudier	20
Beslut enligt gymnasielagen	20
Personer som är 18-21 år utan vårdnadshavare i landet	20
Studiemotiverande på Folkhögskola	20
Vuxenstudera	20
Svenska för invandrare, SFI	21
Studera på högskola	21
I de fall den ena parten studerar, ärenden med två sökande	21
Personer med skuld till CSN	21
Kostnader i samband med studier	21
Utländska medborgare	21
Utländska medborgare med uppehållstillstånd	22
Utländska medborgare med uppehållsrätt	22
Brittiska medborgare	23
Nordiska medborgare	23
Utländska medborgare utan uppehållstillstånd eller uppehållsrätt	23
Vistelse på kriminalvårdsanstalt	24
Våldsutsatta personer	24
Värnpliktiga	25
Riksnormen	25
Procentuell fördelning av riksnormens poster för olika åldrar	25
Inkomster	25

Inkomster som vanligtvis inte reducerar ekonomiskt bistånd	26
Lätt realiserbara tillgångar	26
Kontanter, bankkonton, aktier, obligationer och liknande	26
Bil innehav	26
Barns tillgångar och inkomster	27
Andra realiserbara tillgångar	27
Skäl för att beräkna normen till en lägre nivå.....	28
Personer som vid tillfällig vistelse i kommunen drabbats	28
av nödsituation.....	28
Tappat plånbok	28
Akut bostadslös.....	29
Skäl för att beräkna normen till en högre nivå.....	29
Medicinska skäl för höjning av livsmedelsnormen	29
Umgängeskostnader.....	29
Funktionshinder och social isolering	30
Brottsutsatta	30
Tillfälligt eller visst behov av att köpa kläder och skor.....	30
Barns behov av fritidsaktiviteter.....	30
Skäliga kostnader utanför riksnormen.....	31
Arbetsresor.....	31
Boendekostnader.....	31
Hyreslägenhet	31
Bostadsrätt	32
Villa	32
Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren	32
Beräkning av hur stor del av bostaden den enskilde disponerar.....	32
Inneboende.....	32
Andrahandsboende	33
Ungdom som avslutat skolgång men inte tidigare har betalat hyresdel	33
till föräldrarna	33
Ungdom/vuxet barn som tidigare har betalat hyresdel till föräldrarna.....	33
Andra boendeformer	33
Hemförsäkring	34
Hushållsel	34
Medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa	35

Bistånd till livsföring i övrigt	35
Adressändring	35
Advokatkostnader vid familjerättsliga tvister om vårdnad.....	35
Alternativa medicinska behandlingar	35
Begravning.....	35
Kostnader i samband med nära anhörigs begravning	36
Bistånd som innebär investering	36
Bostadsförmedling	36
Bredband.....	36
Dator	37
Deposition.....	37
Flyttkostnader	37
Flyttfirma	37
Flyttstädning	37
Färdtjänstresor	38
Glasögon och kontaktlinser	38
Hemutrustning	38
Husdjur	39
Högtidspeng och födelsedagspeng	39
Körkortsutbildning/Körkortskostnader	40
Läkarvård och läkemedel.....	40
Magasineringskostnader	40
Medlemskap i hyresgästföreningen	41
Rekreation.....	41
Rekreativresor	41
Reparationskostnader.....	41
Samtalsterapi.....	41
Sanering av bostad.....	41
Serviceresor	42
Sjukresor	42
Spädbarnsutrustning	42
Studentfirande.....	42
Tandvård	42
Tekniska hjälpmedel.....	43
Telefon.....	43

Träningskort.....	43
Utlandsvistelse	43
Bistånd till avgifter	43
Avgift för ansökan om skilsmässa.....	43
Avgift för pass/ID-kort	43
Avgift för att söka uppehållstillstånd.....	43
Avgift för att söka svenskt medborgarskap	44
Barnomsorgsavgifter.....	44
Vård- och omsorgsavgift	44
Skulder	44
Hyresskulder	44
Elskulder	44
Barnomsorgsskulder	45
Egna medel	45
Återkrav och återbetalning.....	46
Bistånd som betalats ut på felaktiga grunder (9 kap 1 § SoL).....	46
Förskott på förmån eller ersättning (9 kap 2 §)	46
Återkrav av bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL med villkor om återbetalning.....	47
Om den enskilde inte återbetalar (9 kap 3 § SoL)	47
Eftergift av återkrav (9 kap 4 § SoL).....	47
Bidragsbrottsanmälan	47
Referenser.....	48
Handböcker.....	48

Inledning

Vid en genomgång av 245 kommuners riktlinjer för ekonomiskt bistånd, som Socialstyrelsen gjorde år 2011, visade det sig att de skiljde sig åt ganska mycket. Exempelvis varierade omfånget på mellan 20 till 85 sidor. En del riktlinjer var väldigt detaljerade, medan andra mer övergripande. Det finns för- och nackdelar med båda typerna. Ett detaljstyrande dokument lämnar lite utrymme för individuella bedömningar, medan ett alltför översiktligt dokument riskerar lämna för stort utrymme åt godtycke. Socialstyrelsen noterade också att tonvikten i kommunernas riktlinjer i huvudsak kunde delas upp i två kategorier. Dels de som betonade kraven på den enskilde, dels de som betonade kraven på att handläggningen tillvaratar den enskildes intressen. Ekonomiskt bistånd är inte på något sätt kravlöst, men samtidigt ställer lagstiftaren och det sociala arbetets etik krav på att handläggningen vilar på en respektfullt bemötande och individuell bedömning av enskildas behov.

Syfte

Att biståndssökande ska behandlas lika utifrån individuella behov och lokala förutsättningar.

Att vara ett stöd för socialsekreterare att bedöma begreppet skälig levnadsnivå i Vårgårda kommun.

Att handläggning av ekonomiskt bistånd ska vara rättssäker och följa rådande rättspraxis.

Riktlinjen som styrdokument

Riktlinjer ger ett konkret stöd för ett visst handlande. De kan ange vilken typ av åtgärder och tillvägagångssätt förvaltningen bör välja och att sätta gränser i olika omfattning. Riktlinjer lämnar visst utrymme för socialsekreterare eller verksamhet att utforma detaljer. Riktlinjer ska skapa en gemensam norm för ett önskat beteende och förfarande, att jämföra med regler som drar en absolut gräns för våra handlingar

Läsanvisning

Riktlinjen är uppdelad i olika kapitel. Under vissa rubriker finns rubriken ”**mer att läsa**”. Där hänvisas bland annat till sidor i Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd och till relevanta rättsfall som belyser området. Rättsfallen som hänvisas till finns i kommunens rättsdatabas Infosoc.

Delegationsordning

Tjänstemän fattar myndighetens beslut enligt delegation från myndighetsnämnden Lärande och Omsorg. Vilka beslut som delegerats till vilka tjänstemän anges i aktuell delegationsordning. Tjänstemän på olika nivåer har olika beslutanderätt. Det är viktigt att, innan beslut fattas, kontrollera att man har rätt att fatta beslutet.

Mer att läsa

Myndighetsnämnden Lärande och Omsorgs delegationsordning

Val av inköpsställe

Kommunen ställer som regel inte några krav på särskilda inköpsställen för till exempel hemutrustning eller elektronik. Beräkningen av beloppen som beviljas baseras dock på vad en låginkomsttagare i kommunen kan ha råd med. Det innebär att begagnatmarknaden ofta är utgångspunkten för beräkningen.

Det kan finnas undantag då kommunen ställer krav på inköpsställe, men då ska det finnas särskilda skäl som ska motiveras.

Riktlinjens nivåer för skälig levnadsnivå

I riktlinjen anges på vissa ställen procentsatser kopplat till basbeloppet i syfte att konkretisera begreppet skälig levnadsnivå. Det är viktigt att inte det tolkas som absoluta gränser, eftersom besluten ska grunda sig på individuella bedömningar. Det ska heller inte tolkas som att skälig levnadsnivå inte kan uppnås om inte riktlinjens rekommendation beviljas. Ibland kan det finnas skäl att bevilja bistånd till exempelvis en rekreationsresa till en lägre nivå än vad riktlinjen anger, om de enskilda uppnår skälig levnadsnivå genom det. Nivåerna som anges i riktlinjen ska fungera som ett stöd i handläggningen och vara den nivå som man i allmänhet ska lägga sig på. Avsteg från riktlinjens nivå ska motiveras. Observera att delegationsordningen kan ange annan beslutsfattare.

Centrala begrepp vid handläggningen

Skälig levnadsnivå

Begreppet skälig levnadsnivå är centralt i all biståndsbedömning enligt socialtjänstlagen och således även vid biståndsprövning om rätten till ekonomisk hjälp. I lagstiftningen och förarbetena har begreppet inte preciserats och fastställts närmare. I förarbetena talar man om att bedömningen av skälig levnadsnivå behöver vara följsam mot den allmänna standardutvecklingen i samhället. Vad som är en skälig levnadsnivå beror på vad som kan anses som rimligt i ett enskilt fall mot bakgrund av att biståndet skall vara en yttersta garanti för enskildas livsföring i olika avseenden. Därför kan inte skälig levnadsnivå en gång för alla fastställas. Nivån för utgifter bör anpassas efter vad en låginkomsttagare på orten har råd med. Vad som är skälig levnadsnivå för olika utgifter har i flera olika fall prövats av HFD. I Socialstyrelsens

allmänna råd (SOSFS 2013:1) om ekonomiskt bistånd finns även rekommendationer om vad som bör vara en skälig levnadsnivå för olika kostnader.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 38.

Rätten till bistånd

Den enskilde har ett förstahandsansvar och förväntas utnyttja alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds. Rätten till bistånd inträder när den enskilde inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt.

Individuell behovsprövning

I riktlinjen hänvisas på flera ställen till individuell behovsprövning, vilken är grundläggande i handläggningen. En ansökan om exakt samma sak kan alltså, efter den individuella behovsprövningen, beviljas i ena fallet och avslås i andra. Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation. Socialtjänstlagen förutsätter att det i varje enskilt fall görs en individuell bedömning av omfattningen av hjälpbehovet.

Mer att läsa

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s. 38

Barnrättsperspektiv

Det är viktigt att inse att även ansökningar/bedömningar som primärt inte handlar om barns behov kan påverka barnets situation.

Inför varje beslut gällande ekonomiskt bistånd ska följande fråga ställas:

Påverkar detta beslut barn/ungdomars situation?

Om svaret är ja, ska barnrättsperspektivet beaktas. Barnrättsperspektivet definieras av barnkonventionen, Lag (2018:1197) om FNs konvention om barnets rättigheter.

Enligt FNs barnkonvention är alla under 18 år barn.

Barnets situation ska specifikt synliggöras i utredningen och motiveringen till beslutet. Det räcker inte att skriva att barnperspektivet har beaktats i allmänna ordalag, utan just det eller de aktuella barnens situation ska synliggöras, beaktas och beskrivas. Ibland krävs att man gör en utökad barnrättsanalys inför vissa beslut. Exempelvis vid hot om vräkning, avstängd el eller liknande. En barnkonsekvensanalys innebär inte per definition att ansökt bistånd ska beviljas utan att socialtjänsten utrett möjliga konsekvenser för barn, utifrån barnkonventionen och därmed barnets grundläggande rättigheter, innan beslut fattas.

Barn ska inte behöva tolka för föräldrar. Undantag kan vara mycket akuta situationer, och det inte är uppenbart olämpligt att barn tolkar.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 40-46.

1 kap 2 § SoL

Lag (2018:1197) om FNs konvention om barnens rättigheter (barnkonventionen)

Kammarrätten i Jönköping mål nr 1999-4370

Socialstyrelsens rapport ”beaktande av barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd artikel nr 2015-46

Checklista vid barnrättsanalys

Långvarigt och kortvarigt biståndsbehov

Vid prövning av försörjningsstöd kan det vara avgörande om den enskilde har ett tillfälligt behov av hjälp eller om det förväntas fortgå under längre tid. Vid långvarigt behov av försörjningsstöd påverkas hushållet av att under lång tid endast ha haft pengar till det nödvändigaste.

Definitionen av långvarigt biståndsbehov är när ett hushåll har fått ekonomiskt bistånd minst tio månader under kalenderåret.

Mer att läsa

Socialstyrelsen – *Statistik om ekonomiskt bistånd 2020* (2021), s.3

Arbetslinjen

Enligt socialtjänstlagen är den enskilde skyldig att själv göra sitt yttersta för att bidragsberoendet ska vara så kortvarigt som möjligt. Den sökande är skyldig att söka alla typer av arbete eller utbildning som denne har möjlighet att utföra. Den enskilde ska även söka alla ersättningar denne kan ha rätt till.

Socialnämnden får begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 36.

Jobbstimulans

För den som har fått försörjningsstöd under minst sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd. Den särskilda beräkningsregeln gäller under två år. Efter det måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen.

Mer att läsa

4 kap. 1 b Socialtjänstlagen.

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 119-120

Ekonomiskt bistånd enligt SoL 4:2

Bistånd som avses i SoL 4:1 är en rättighet för den enskilde som ska tillförsäkra denne skälig levnadsnivå. Kommunen har inte rätt att ge bistånd utöver skälig levnadsnivå med stöd av SoL 4:1. Bistånd som avses i SoL 4:2 innebär att kommunen har befogenhet att ge enskilda bistånd i fall de anser det ändamålsenligt, utöver skälig levnadsnivå.

Ett bifall på en ansökan enligt SoL 4:2 ska alltid ha föregåtts av ett avslag på samma ansökan enligt SoL 4:1. Beslut enligt SoL 4:2 kan endast överklagas enligt kommunallagen (laglighetsprövning).

Ekonomiskt bistånd enligt SoL 4:2 ska endast beviljas om särskilda skäl föreligger och det är ändamålsenligt.

Ekonomiskt bistånd som ges enligt SoL 4:2 bör ges mot återkrav.

Rättssäker handläggning

Ansökan

Ett ärende inom ekonomiskt bistånd uppkommer vanligen genom en ansökan från den enskilde eller ett hushåll. Varje ny ansökan om ekonomiskt bistånd skall dokumenteras och avgöras genom ett beslut.

Socialtjänsten har inte rätt att vägra att ta emot ansökningar om ekonomiskt bistånd. Dock är det viktigt att göra skillnad på en ansökan och ett rådgivande samtal eller förfrågan. Vid tveksamhet om det handlar om en ansökan eller en förfrågan ska det tolkas som att den enskilde vill ansöka.

Om en ansökan om ekonomiskt bistånd avser en annan period än en kalendermånad, bör biståndet i regel beräknas från och med den dag som den sökande påtalat behovet. Om den sökande har angivit ett senare datum i ansökan, bör detta gälla.

Ansökan sker vanligtvis via pappersblankett eller digitalt men kan också ske muntligt vid personligt möte, via telefon eller på annat sätt.

Mer att läsa

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s. 90

Utredning

När socialtjänsten tar emot en ansökan om bistånd skall ett ärende öppnas och en utredning inledas utan dröjsmål. Utredning sker med stöd av 11 kap. 1§ SoL och innebär att uppgifter samlas in, sammanställs och bedöms. Utredningen skall inte vara mer omfattande än nödvändigt, men samtidigt är det viktigt att få en helhetsbild av situationen. Vilket kan innebära att många olika uppgifter som berör den enskildes försörjningshinder och ekonomiska situation behöva samlas in.

I Vårgårda kommun görs i samband med den första ansökan, nyansökan, en mer grundlig utredning s k. grundutredning. Därefter görs som löpande utredningar vid återansökningar om ekonomiskt bistånd för att utreda rätten till bistånd.

Mer att läsa

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s. 91

Underlag för beslut

Som regel är det enskilde som ska förse socialtjänsten med det underlag som behövs för att ansökan ska kunna utredas. Socialsekreteraren kan dock om det är nödvändigt, efter ett samtycke från den enskilde, hämta in vissa uppgifter till utredningen.

Socialnämnden bör i regel kunna avslå en ansökan om ekonomiskt bistånd när en enskild trots en särskild begäran inte förser nämnden med det underlag som behövs eller motsätter sig att nödvändiga kontakter tas.

Innan ett eventuellt avslagsbeslut fattas ska den enskilde informeras om ett visst datum för när denne senast ska lämna in underlaget.

Vilket underlag som behövs för att pröva ansökan beror på situationen i det enskilda ärendet. Vissa kontroller bör dock alltid göras. Det är dessa:

- den sökandes identitet om den inte är känd av handläggaren
- laglig vistelse i Sverige om den sökande inte är svensk medborgare
- ansvarig kommun för att pröva ansökan
- SSBTEK

Vissa kontroller bör göras efter behov som bedöms av socialsekreterare:

- verifikationer på inkomster som inte går att hämta via SSBTEK
- underlag för utgifter som den enskilde vill ansöka om bistånd till

Mer att läsa

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s.92

Hembesök som del av utredning

Socialtjänsten har möjlighet att göra hembesök som en del av utredningen i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd. Det kan till exempel vara befogat för att klarlägga om en person som delar bostad med en annan person ska betraktas som ensamstående eller som sambo i sambolagens (2003:376) mening eller vid en ansökan om ekonomiskt bistånd till hemutrustning.

Inför och under hembesök finns emellertid flera saker som socialtjänsten behöver tänka på:

- Den enskilde måste samtycka till hembesöket och ha en verklig möjlighet att ta ställning till frågan om hembesök.
- Om syftet med hembesöket ändras under pågående hembesök, måste ett nytt samtycke från den enskilde inhämtas.

- Om hembesök sker med andra utomstående parter är det viktigt att värna om den enskildes integritet.
- Hembesökets syfte får inte vara att utreda misstänkt bidragsbrott.

Informationssökning på internet

Om det finns skäl har socialtjänsten rätt att hämta in offentliga uppgifter om en sökande från internet. Det kan göras utan den enskildes samtycke. Information om att sådan kontroll kan göras bör dock lämnas till den sökande. Om sociala medier ska kontrolleras får socialtjänsten endast kontrollera sådana uppgifter som finns tillgängliga för samtliga internetanvändare, inte sådana uppgifter som det krävs medlemskap för att komma åt.

Vårgårda kommun gör bedömningen att skäl för att söka uppgifter på internet exempelvis kan vara vid misstanke om samboskap enligt sambolagens mening från en person som uppgett sig vara ensamstående eller misstanke om att den enskilde bedriver någon form av näringsverksamhet som den inte redovisat inkomster från.

Kommunicering inför beslut

Om beslut ska fattas i ett ärende och nya uppgifter har inhämtats ska detta kommuniceras innan beslut fattas för att den enskilde ska ha möjlighet att yttra sig. Om beslutet inte går emot den enskilde, om det är uppgifter som saknar betydelse eller om det av någon anledning är uppenbarligen obehövligt, kan beslut fattas utan kommunikering. Beslut kan även fattas direkt om avgörandet inte kan skjutas upp.

Vid ett bifallsbeslut finns inget krav på kommunikering innan beslutet fattas.

Kommuniceringen kan ske muntligt, digitalt, genom brev, delgivning eller på annat sätt.

Beslut

En utredning om ekonomiskt bistånd ska leda till en bedömning och ett beslut. Beslutet ska innehålla följande delar:

- Datum för beslutet.
- Vad beslutet innehåller, det vill säga vad i ansökan som beviljats och/eller avslagits.
- Vem (namn samt befattning eller titel) eller vilka (vilken nämnd) som har fattat beslutet.
- Vilket lagrum som ligger till grund för beslutet.
- Vilka skäl (motivering) som ligger till grund för beslutet.

Vad gäller motivering av beslut bör den anpassas utifrån ansökans karaktär och beroende på om ansökan beviljas eller avslås. En motivering av ett avslagsbeslut på en ansökan om ekonomiskt bistånd till hyresskuld på 20 000 kronor bör exempelvis vara betydligt mer omfattande än ett bifallsbeslut vid en

kompletteringsansökan om ekonomiskt bistånd till en medicinkostnad på 50 kronor.

Beslut kan även fattas med förbehåll, vilket alltid skall anges i beslutet.

Vid avslagsbeslut ska alltid eventuella barns situation beaktas särskilt. Vid avslag med avgörande betydelse för familjen görs en mer omfattande barnkonsekvensanalys.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 95

Beslut som löper över flera månader

Ibland är det nödvändigt att fatta beslut som löper över mer än en månad. Det kan till exempel handla om omfattande tandvårdsbehandling. Rätten till bistånd fattas i de flesta fall månad för månad, men när beslut sträcker sig över flera månader måste innehålla en omprövningsklausul. Omprövningsklausulen ska formuleras enligt: vid väsentligt ändrade förhållanden av biståndsbehovet kan beslutet komma att omprövas.

Beslutet skall alltid tidsbegränsas med ett slutdatum.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 96

Beslut om rådrum

I vissa fall kan en sökande ha rätt att överklaga ett ställningstagande av socialtjänsten även om socialtjänsten inte kallat ställningstagandet för ett beslut. Det kan exempelvis gälla så kallat skäligt rådrum för flyttning till annan bostad vid en för hög boendekostnad eller en uppmaning att till en kommande ansökan sälja ett fordon. När rådrum lämnas för exempelvis ovanstående orsaker skall beslut om rådrum tas och besvärshänvisning skall bifogas för att det tydligt skall framgå att det är möjligt att överklaga.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 96

Underrättelse om beslut

Den sökande ska snarast underrättas om beslutet. Om ansökan avslås helt eller delvis ska också skriftlig information lämnas om hur den enskilde kan överklaga beslutet. Det är den beslutande myndigheten som bestämmer hur underrättelsen ska göras.

I Vårgårda kommun sker underrättelsen på samma sätt som ansökan inkommit. Om ansökan om ekonomiskt bistånd gjorts digitalt, lämnas underrättelse digitalt. Sker ansökan via pappersblankett, lämnas underrättelse per post om ingen annan överenskommelse finns med den sökande. Det ska dokumenteras från vilket datum som underrättelsen funnits att läsa digitalt eller när

underrättelsen skickats med post, detta görs via journalanteckning om avsänd handling.

Utbetalning

Ekonomiskt bistånd bör i regel betalas ut månadsvis och direkt till den enskilde via bankkonto via SUS. Socialnämnden bör dock kunna göra en utbetalning på annat sätt, om det är nödvändigt. Om utbetalningen av ekonomiskt bistånd görs på ett sådant sätt att det medför kostnader för den enskilde att hämta ut biståndet, bör nämnden ge bistånd till kostnaderna.

Vårgårda kommun eftersträvar jämställda utbetalningar, vilket innebär att om hushållet består av två personer som lever i ett parförhållande, skall hälften av det beslutade ekonomiska biståndet betalas ut till vardera person i hushållet. Undantag kan göras från detta då det i vissa hushåll kan skapa svårigheter att hantera sin ekonomi. Undantag från jämställda utbetalningar i ett hushåll skall motiveras och dokumenteras.

I Vårgårda kommun kan, förutom utbetalning till bankkonto, utbetalning göras till ett så kallat förladdat kort. Förladdat kort bör endast användas för personer som av olika anledningar saknar bankkonto eller vid en akut nödsituation exempelvis för att betala kostnad för vandrarhem.

Av Socialstyrelsens handbok om ekonomiskt bistånd framkommer att;

Extraordinära utbetalningssätt i form av rekvisitioner eller matkuponger bör endast användas i yttersta undantagsfall, om mycket speciella omständigheter föreligger.

I Vårgårda kommun används rekvisition som utbetalningssätt i de fall akuta situationer uppstår, vid exempelvis ansökan om pengar till mat.

I undantagsfall kan, efter samtycke från den enskilde, utbetalning också göras direkt till exempelvis den sökandes hyresvärd eller elleverantör. Det kan vara ett sätt att säkerställa betalning för personer med svårigheter att hantera sin ekonomi eller då en betalning behöver göras med mycket kort varsel.

Avsluta ärende

Ett ärende skall avslutas så snart det står klart att sökande kommer att vara självförsörjande eller inte kommer att ansöka om ekonomiskt bistånd. Ärendet kan då avslutas från sista datum för den period som sökande erhållit bistånd. Om bistånd exempelvis beviljats fram till 31 maj och den sökande därefter är självförsörjande och inte haft ytterligare kontakt på enheten, skall ärendet stängas 31 maj. Har kontakt skett efter 31 maj, avslutas ärendet vid datum för senast kontakt.

I vissa fall står det dock inte lika klart att sökande kommer att bli självförsörjande eller inte kommer att ansöka om ekonomiskt bistånd. I Vårgårda kommun kan ärendet avslutas om en ansökan om ekonomiskt bistånd inte inkommit på två ansökningsmånader. Ärendet avslutas då från sista datum för den period som sökande erhållit bistånd alternativt när senast kontakt varit, om det skett efter period för senast beviljat bistånd.

Återkommer sökande inom dessa två ansökningsmånader och ärendet ej är avslutat, fortsätter handläggningen i redan befintligt ärende. Om mer än två ansökningsmånader passerat och ärendet är avslutat får sökande göra en ny ansökan och ett nytt ärende öppnas.

Olika grupper av sökande

Arbetsökande

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska den enskilde stå till arbetsmarknadens förfogande. Den enskilde ska aktivt söka arbete och vara inskriven på Arbetsförmedlingen. Den sökande måste söka alla de arbeten som den enskilde anses klara av. Den som är arbetsökande ska även delta i sådana arbetsmarknadsåtgärder, till exempel praktik eller utbildning, som den enskilde har anvisats av Arbetsförmedlingen eller kommun. Om personen har blivit arbetslös på grund av att hen har sagt upp sig själv är huvudprincipen att ekonomiskt bistånd inte ska kompensera för den avstängning från arbetslöshetsersättning som detta medför.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 140

Högsta förvaltningsdomstolen mål nr 1996-7278

Högsta förvaltningsdomstolen mål nr 1994-6620

Kammarrätten i Stockholm mål nr 2016-3875

Högsta förvaltningsdomstolen mål nr 1993-2978

Arbetslösa med otillräcklig ersättning från a-kassa

Den som har ersättning från a-kassa riskerar att förlora denna om de deltar i kommunal aktivering. Olika regler gäller för kassorna. Den sökande måste ha fått ett godkännande från sin a-kassa, vilket ska styrkas med ett intyg, för att kunna delta i av kommunen anordnad verksamhet.

Bostadslösa

Socialtjänsten har inget generellt uppdrag att ordna bostäder åt bostadslösa. Den enskilde har ett stort ansvar att själv söka bostad. Socialtjänsten har dock ett ansvar för särskilt utsatta grupper om de har specifika svårigheter på bostadsmarknaden.

Mer att läsa

Riktlinje för socialtjänstens arbete med bostadslösa

Föräldralediga

Föräldrapenning ska tas ut sju dagar per vecka. Barnet kan när som helst ställas i kö för barnomsorgsplats, men det är först fyra månader innan önskat datum, som tidigast när barnet är åtta månader, som barnet i realiteten ställs i kön. För att den hemmavarande föräldern så snart som möjligt ska kunna ställa sig till arbetsmarknadens förfogande ska den första barnomsorgsplats som erbjuds accepteras. Den vuxne ska planera för att föräldraledigheten tar slut genom att i god tid söka arbete. När barnet är 12 månader ska den vuxne ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Föräldern ska kunna spara upp till fyra veckors föräldrapenning per barn fram till det år då föräldrapenningen senast kan tas ut.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 71, s. 152

Gifta och sammanboende

Gifta personer har ett försörjningsansvar för varandra. Ogifta sammanboende ska likställas med gifta. Vid en skilsmässa har parterna försörjningsansvar för varandra tills Tingsrätten har dömt till äktenskapsskillnad.

Om den ena parten befinner sig utomlands ska en utredning avseende den andra personens möjlighet att försörja sin partner göras. Hänsyn ska tas till vilka möjligheter det finns från respektive land att få fram uppgifter och handlingar.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 153
Kammarrätt, 2019-2775

Personer med eget företag

Ekonomiskt bistånd bör i princip inte utgå till att finansiera affärsverksamhet. Något lagligt hinder för egna företagare att erhålla ekonomiskt bistånd föreligger dock inte. Det åligger emellertid den egna företagaren att i första hand ta ut avtalsenlig lön eller att ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. När den sökande har ett tillfälligt behov av bistånd, till exempel vid sjukdom, kan firman lämnas kvar då den kan förväntas ge inkomster när arbetet återupptas.

I de fall företaget inte representerar en tillgång ska den sökande uppmanas att avregistrera firman hos Patent- och registreringsverket och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande genom att skriva in sig på Arbetsförmedlingen.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm 1998-2566

Personer som har fria yrken

Personer med fria yrken såsom exempelvis konstnärer, författare, artister, och frilansarbetare har ofta F-skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Ansökan om ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa och samma krav på motprestationer ska ställas.

Personer över 66 år

Personer som är 66 år och äldre som ansöker om ekonomiskt bistånd ska hänvisas till Pensionsmyndigheten där de kan ansöka om pension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. I de fall den enskildes ansökan är under handläggning av Pensionsmyndigheten ska beslut fattas mot återbetalning och en framställan skickas till Pensionsmyndigheten.

Personer med inkomster i form av pension eller äldreförsörjningsstöd som ansöker om ekonomiskt bistånd till exempelvis tandvård eller glasögon kan beviljas detta efter sedvanlig prövning av deras egna möjligheter att betala dessa utgifter. Den enskilde ska undersöka möjlighet till avbetalningsplan.

Personer som vistas på hem för vård och boende

Ekonomiskt bistånd för boendekostnader under placeringstiden kan beviljas efter individuell prövning i samverkan med socialsekreterare på Utredningsenheten. Den enskilde ska försöka hyra ut sin bostad i andrahand.

Fickpengar kan beviljas under vistelsen. Kontrollera hur placeringsavtalet ser ut och vad som ingår i det. Fickpengen beräknas utifrån normposter fritid, hygien, kläder och skor samt 50 % av gemensamma hushållskostnader. Avdrag görs för sådant som tillgodoses via placeringsavtalet.

Personer som är aktuella på Utredningsenheten

Utredningsenheten står för kostnader kopplade till placering och för kostnader som uppstår i samband med behandling. Ekonomiskt bistånd kan i vissa enskilda fall beviljas till resekostnad till frivilliga preventions- och behandlingsmöten. Beslut om ekonomiskt bistånd till dessa resekostnader skall alltid föregås av en samverkan med utredningsenheten för bedömning där utredning om behovet kan tillgodoses på annat sätt skall göras.

Placerade barn ska inte medräknas i ärenden för ekonomiskt bistånd. Arvodet medräknas som inkomst. Insättningar som avser omkostnader och övriga kostnader till det placerade barnet medräknas inte som inkomst vid beräkning av ekonomiskt bistånd.

Personer med psykisk ohälsa

I princip ska rätten till ekonomiskt bistånd för personer med psykisk ohälsa bedömas på samma sätt som för andra. Det vill säga utifrån individuella behov. Det är viktigt att konsekvenserna av den enskildes psykiska mående tas med i bedömningen av vilka krav som kan ställas på den enskilde. Samverkan med regionen och andra enheter inom socialtjänsten är väsentlig.

Personer som vårdas inom rättspsykiatrisk vård

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som andra som vårdas på sjukhus. Bistånd beviljas till

egenavgiften för dygnskostnaden (kost och logi) och riksnormen reduceras med de kostnader den enskilde inte har.

Personer med missbruksproblem

I princip ska rätten till ekonomiskt bistånd för personer med missbruksproblematik bedömas på samma sätt som för andra. Det vill säga utifrån individuella behov. Ekonomiskt bistånd kan inte nekas på grund av att sökanden inte medverkar i rehabilitering av sitt missbruk. Bistånd kan däremot nekas på grund av att sökanden inte fullföljer sin planering med socialnämnden, vilken kan innefatta att ha kontakt med socialtjänsten för utredning och eventuellt bli föremål för en arbetsmarknadsinsats, och därigenom fördröjer sina möjligheter att komma ut på arbetsmarknaden och bli självförsörjande. När det gäller personer med påvisbart pågående missbruk kan ekonomiskt bistånd reduceras eller avslås om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

Mer att läsa

Kammarrätten 2000-1171

Kammarrätten i Stockholm 2017-2615

Sjukskrivna

Arbetsförmågan ska styrkas med läkarintyg. Arbetsökande som är sjuka ska, om det utifrån medicinsk utredning bedöms lämpligt, erbjudas rehabiliterande insatser. Detta ska ske i samverkan med Arbetsförmedling, vårdcentral, psykiatrimottagning och Försäkringskassa. Om någon varit sjukskriven i mer än ett år ska det undersökas om ansökan om sjukersättning kan vara aktuell. Om skäl finns kan ansökan göras tidigare. För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska personen medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför.

Vid avslag på sökt ersättning från Försäkringskassan, som till exempel sjukpenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning, behöver sökande lämna in beslutsunderlaget till socialsekreterare. Försäkringskassans bedömning är utgångspunkten för den fortsatta planeringen hos socialtjänsten.

Studerande

Ungdomar under 21 år som studerar

Föräldrarna har enligt föräldrabalken försörjningsskyldighet för ungdomar som går i skolan till dess den unge fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning. För ungdom som fyllt 18 år är föräldrarna underhållsskyldiga bara om den unge går i skolan. Gör den unge ett uppehåll i sin skolgång är föräldrarna inte underhållsskyldiga under uppehållet men underhållsskyldigheten träder in igen om och när den unge återupptar skolgången. Ferier och tid då den unge på grund av sjukdom är förhindrad att delta i utbildningen anses i praxis utgöra tid då skolgång pågår. Underhållsskyldigheten upphör alltså inte under sommarlovet mellan två årskurser i gymnasieskolan. I de fall föräldrarna har försörjningsplikt

ska den unge räknas in som barn i hushållet om det inte finns särskilda skäl för att den unge ska ha bistånd som eget hushåll.

En person som studerar på grundskolenivå som fyllt 21 år betraktas som vuxenstuderande och har inte längre rätt till ekonomiskt bistånd utan ska försörja sig genom studiemedel, lån och bidragsdel.

Gymnasiestudier

En person som fyller 20 år och studerar på gymnasiet ska från höstterminen samma år ansöka om studiemedel, lån och bidragsdel. Personen har inte längre rätt till ekonomiskt bistånd då behovet kan tillgodoses genom annan huvudman. Om personen bor kvar i föräldrahemmet ska den unge bidra till sin egen försörjning. Ingen riksnorm utgår för den unge men den skall ingå i gemensamma hushållskostnader samt att andel av hyran och elkostnad från den studerande skall räknas som inkomst för familjen.

Mer att läsa

Kammarrätt, 2010-3757

Beslut enligt gymnasielagen

De ungdomar som har fått ett beslut enligt gymnasielagen ska ordna sin egen försörjning genom studiemedel, lån och bidragsdel. De personer som inte har den möjligheten på grund av ålder kan beviljas ekonomiskt bistånd i avvaktan på höstterminen när personen fyllt 20 år. Ungdomen ska söka studiemedlets bidragsdel.

Personer som är 18-21 år utan vårdnadshavare i landet

För de ungdomar som bor i kommunal regi och som har ett beslut för sitt boende enligt Socialtjänstlagen ställs inga krav på att de ska ansöka om studielån från CSN fram tills de fyller 21 år. Ungdomen ska däremot ansöka om bidragsdelen. Den dagen ungdomen fyller 21 år eller om den tidigare bryter sin vårdkedja vid exempelvis flytt krävs att ungdomen själv kan försörja sig genom studiemedel, lån och bidragsdel.

Studiemotiverande på Folkhögskola

Studiemotiverande på Folkhögskola kan godkännas som planering i de fall där Arbetsförmedlingen har fattat ett beslut om studierna.

Vuxenstuderande

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till ekonomiskt bistånd.

Vuxenutbildning ska finansieras genom det statliga studiemedelssystemet.

Personer som kommer från annat land som har högskoleutbildning och vill studera "Svenska som andraspråk" har inte rätt att studera samtidigt som de uppbär ekonomiskt bistånd då behovet kan tillgodoses genom studiemedel, lån och bidragsdel.

Svenska för invandrare, SFI

Personer som studerar SFI upp till C-nivå har rätt att samtidigt uppbära ekonomiskt bistånd. Den sökande kan även vara berättigad till ekonomiskt bistånd och studera SFI på D-nivå under förutsättning att den enskilde även är aktivt arbetssökande. För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd under tid för SFI-studier krävs, utöver de krav som regelmässigt ställs för rätt till bistånd, att den studerande är aktivt studerande samt följer den planering som är gjord för SFI-studierna.

Studerande på högskola

Under terminen har studerande endast rätt till ekonomiskt bistånd i akuta situationer. Under ferier har studerande samma rätt till ekonomiskt bistånd som andra grupper. Genom att studieuppehållet är förutsägbart, kan dock krav ställas på den studerande att aktivt och i god tid börja söka arbete.

I de fall den ena parten studerar, ärenden med två sökande

Socialnämnden bör endast undantagsvis bevilja ekonomiskt bistånd enbart till den ena parten, om den som har inkomst inte bidrar till familjens försörjning. Om den ena parten studerar och studierna är en förutsättning för den framtida försörjningen, bör socialnämnden inte ställa som villkor för ekonomiskt bistånd att han eller hon avbryter studierna för att stå till arbetsmarknadens förfogande. Om den studerande däremot har faktiska möjligheter att utan studierna få arbete som medför stadigvarande försörjning, kan det vara rimligt att han eller hon söker arbete för att kunna bidra till familjens försörjning. Den studerande bör dock få fullfölja påbörjad termin eller kurs.

Personer med skuld till CSN

En person som vill studera, men som på grund av skuld till CSN behöver läsa ikapp enstaka kurser för att sedan kunna fortsätta studera, kan i undantagsfall beviljas ekonomiskt bistånd efter individuell prövning. Den sökande ska inkomma med underlag som visar vilken kurs som behöver kompletteras samt en plan för när studierna ska vara avslutade. Uppföljning ska ske månadsvis. Personen kan vara aktuell för andra insatser i kombination med studierna.

Kostnader i samband med studier

I de fall när socialtjänsten godkänner studier som en del av planeringen ska även omkostnader som litteratur, kursmaterial och resekostnader godkännas som utgifter vid beräkning av ekonomiskt bistånd, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 155

Utländska medborgare

Det finns som regel fem kategorier av utländska medborgare som socialtjänsten kan möta i handläggningen av ekonomiskt bistånd.

- Utländska medborgare med uppehållstillstånd.

- Utländska medborgare med uppehållsrätt.
- Nordiska medborgare.
- Brittiska medborgare
- Utländska medborgare utan uppehållstillstånd eller uppehållsrätt.

De tre första kategorierna ska i normalfallet behandlas på samma sätt som svenska medborgare, se nedan. Om något ekonomiskt bistånd överhuvudtaget ska beviljas för utländska medborgare utan uppehållstillstånd eller uppehållsrätt handlar det som regel endast om bistånd i en akut nödsituation, se vidare avsnitt om utländska medborgare utan uppehållstillstånd eller uppehållsrätt.

Utländska medborgare med uppehållstillstånd

Med uppehållstillstånd avses både tidsbegränsade och permanenta uppehållstillstånd. En ansökan om ekonomiskt bistånd från en person som har uppehållstillstånd ska i normalfallet behandlas på samma sätt som en ansökan om ekonomiskt bistånd från en svensk medborgare. Ett undantag är de som beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda i landet, det så kallade massflyktsdirektivet. Dessa personer omfattas av lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) och har som regel inte rätt till ekonomiskt bistånd.

”Glappet”

En person som haft ersättning från Migrationsverket och ansökt om etableringsersättning från Arbetsförmedlingen drabbas av en period utan inkomst vilket brukar benämnas ”glappet”. Personerna kan ansöka om ekonomiskt bistånd under den perioden.

Utländska medborgare med uppehållsrätt

Uppehållsrätt är en rätt för EU/EES-medborgare och deras familjemedlemmar att under vissa villkor vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd. Det finns ingen särskild myndighet som bedömer om en person har uppehållsrätt. Varje myndighet, såsom socialtjänsten, behöver göra sin egen bedömning.

Om det inkommer en ansökan om ekonomiskt bistånd från en EU/EES-medborgare blir första steget för socialtjänsten att bedöma om personen har uppehållsrätt. Om socialtjänsten bedömer att personen har uppehållsrätt kan rätt till ekonomiskt bistånd finnas om övriga förutsättningar för rätt till bistånd är uppfyllda. Om socialtjänsten bedömer att personen inte har uppehållsrätt finns som regel endast rätt till bistånd i en akut nödsituation

Mer att läsa

Vägledning för socialtjänsten i arbetet med EU/EES-medborgare (Socialstyrelsen, 2020) om bedömning av uppehållsrätt.

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 53-55.

Brittiska medborgare

På grund av Brexit kan inte EU:s regelverk tillämpas brittiska medborgare. För att brittiska medborgare som bott i Sverige innan den 31 december 2020 behöver vissa krav vara uppfyllda och de skall ha ansökt om uppehållsstatus hos Migrationsverket före den 30 september 2021.

De brittiska medborgare som beviljas uppehållsstatus enligt utträdesavtalet får ett kort som bevis på uppehållsstatus från Migrationsverket. Uppehållsstatus enligt utträdesavtalet innebär inte i sig en ovillkorlig rätt att vistas i Sverige, utan en brittisk medborgare med ett bevis på uppehållsstatus måste fortfarande visa att personen uppfyller de villkor som gäller för uppehållsrätt.

Det innebär att socialtjänsten vid handläggning av ärenden rörande brittiska medborgare måste göra en egen bedömning av uppehållsrätten, på samma sätt som för EU/EES-medborgare. För de brittiska medborgare som inte har uppehållsrätt enligt utträdesavtalet gäller samma regler som för andra tredjelandsmedborgare.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 55

Nordiska medborgare

Nordiska medborgares rätt till ekonomiskt bistånd ska bedömas på samma sätt som svenska medborgares rätt till ekonomiskt bistånd. Detta eftersom de har rätt att vistas i Sverige utan uppehållstillstånd eller uppehållsrätt.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 52, som hänvisar till 2 kap. 5, 8 b och 8 c §§ UtL.

Utländska medborgare utan uppehållstillstånd eller uppehållsrätt

Bedömningen av ekonomiskt bistånd för personer som inte har uppehållsrätt eller uppehållstillstånd skiljer sig åt beroende på om personen omfattas av lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) eller inte. Den frågan behöver därför först utredas. Innan det blivit klarlagt och personen ansöker om ekonomiskt bistånd i en akut nödsituation ska ansökan prövas så som om personen inte omfattas av LMA eftersom det är mest förmånligt för den sökande, se nedan.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 54

Utländska medborgare utan uppehållstillstånd eller uppehållsrätt som omfattas av LMA

Om det visar sig att personen omfattas av LMA har socialtjänsten ingen skyldighet att bevilja ekonomiskt bistånd till förmåner av liknande karaktär ens i en akut nödsituation. Det gäller asylsökande som får ersättning från Migrationsverket. Men det gäller också personer som omfattas av regelverket för LMA men som inte längre har rätt till ersättning från Migrationsverket. Det kan handla om personer som saknar tillstånd att vistas i landet.

Varje kommun har emellertid, om den så önskar, en möjlighet att bevilja ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 50

Utländska medborgare utan uppehållstillstånd eller uppehållsrätt som inte omfattas av LMA

För personer som saknar uppehållstillstånd eller uppehållsrätt och som inte omfattas av LMA finns som regel endast rätt till ekonomiskt bistånd i en akut nödsituation. Skillnaden, jämfört med de som omfattas av LMA, är att sådant bistånd beviljas enligt 4 kap. 1 § SoL. Biståndet kan beviljas så länge en akut nödsituation finns och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Krav kan inte ställas på att personen medverkar till sin utvisning eller avvisning för att rätt till ekonomiskt bistånd ska finnas i dessa fall.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 49
HFD 2014 ref. 37.

Vistelse på kriminalvårdsanstalt

Huvudprincipen är att Kriminalvården står för alla kostnader fram till att den enskilde är villkorligt frigiven. Vid kortare strafftid, upp till 6 månader, kan bistånd till boendekostnad vara motiverat. Den enskilde förväntas försöka hyra ut sin bostad i andrahand.

Vid vistelse på kriminalvårdsanstalt är folkbokföringskommun ansvarig för behov av stöd. Vid vistelse i häkte är vistelsekommun ansvarig för behov av stöd.

Mer att läsa

Kammarrätt, 2011-236
Kammarrät, 6188-04

Våldsutsatta personer

Socialtjänsten ska verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående ska få stöd och hjälp. Särskilt ska kvinnor som utsatts för våld i nära relationer beaktas. Vid all handläggning av ekonomiskt bistånd ska socialsekreteraren vara särskilt uppmärksam om någon kan vara utsatt för våld i nära relation. Alla vuxna personer som ansöker om ekonomiskt bistånd i Vårgårda kommun ska få frågan om de har varit utsatta för eller är utsatta för våld. Ställ frågan enskilt. Om det framkommer att det förekommer våld i en barnfamilj ska en anmälan alltid göras till Utredningsenheten.

Om det framkommer att våld förekommer i ett ärende med sökande och medsökande ska parets gemensamma ärende avslutas och separata ärenden öppnas. Om personen är gift gäller inte samma riktlinjer som annars tillämpas vid handläggning av ekonomiskt bistånd. Att hänvisa till sambos/partners/maka/makes försörjningsskyldighet är olämpligt.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 60-65

Värnpliktiga

Normalt beviljas inte ekonomiskt bistånd till värnpliktig då behovet tillgodoses genom de bidrag som utgår enligt Förordning om förmåner till totalförsvarspliktiga. Bidrag söks genom Försäkringskassan.

Mer att läsa

Högsta förvaltningsdomstolen, 1985-5122

Riksnormen

Riksnormen är nationell och består av sju poster vilka beslutas varje år av regeringen. Posterna utgör skälig levnadsnivå och grundar sig på konsumentverkets årliga beräkningar. I beräkningen ingår ett visst sparutrymme för sällanköpsvaror. Riksnormen anges i socialtjänstförordningen 2001:937.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s

Procentuell fördelning av riksnormens poster för olika åldrar

Fördelningsnyckeln baserar Socialstyrelsens uppgifter för år 2011. Varje post har delats med det årets angivna personliga kostnader för olika åldrar. För att få fram aktuell summa för varje post beräknas aktuell procentsats med gällande riksnorm för personliga kostnader.

Inkomster

Följande är exempel på inkomster som räknas med vid en ansökan om ekonomiskt bistånd;

- Inkomst av arbete
- A-kassa/ALFA-kassa
- Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning
- Sjukpenning
- Rehabiliterings-, aktivitets- och sjukersättning
- Vårdbidrag
- Föräldra- havandeskaps- och närståendepenning
- Pensionsförmåner och livränta
- Etableringsersättning
- Studiestöd, bidrag och lån
- Äldreförsörjningsstöd
- Barnbidrag inklusive flerbarnstillägg
- Underhållsbidrag, underhållsstöd och efterlevandestöd till barn
- Bostadsbidrag, bostadstillägg och bostadsersättning
- Familjehemsersättning (arvodesdel)
- Inkomst av kapital, fondmedel
- Hyresinkomst
- Traktamente
- Skatteåterbäring

- Arv
- Vinst
- Skadestånd
- Sparade medel
- Swish och andra insättningar på konto

Inkomster som vanligtvis inte reducerar ekonomiskt bistånd

- Extra tillägg till studiebidrag till gymnasiestuderande ungdomar.
- Inackorderingstillägg vid gymnasiestudier på annan ort.
- Stipendier eller fondmedel som utbetalats efter en social bedömning för specifika ändamål.
- Försäkringsersättning eller skadestånd. Ekonomisk del som avsett särskilt ändamål som till exempel ersättning för läkarvård.
- Handikappersättning och merkostnadsersättning.
- Körkortslån utbetalt av Centrala studiestödsnämnden.

Lätt realiserbara tillgångar

Vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd ska socialtjänsten först utreda om den sökande kan tillgodose behovet med egna tillgångar. Akut bistånd kan beviljas utan krav på realisering av tillgångar. Lätt realiserbara tillgångar ska utredas vid första ansökan om ekonomiskt bistånd. Exempel på lätt realiserbara tillgångar är bil, husvagn och motorcykel. Tv-apparater och annan hemelektronik med normal standard räknas inte som tillgångar som förväntas säljas.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 149

Kammarrätten i Göteborg 2001-3260

Kontanter, bankkonton, aktier, obligationer och liknande

Socialtjänsten ska beakta sådana tillgångar som den enskilde faktiskt kan förfoga över och få tillgång till. Finns tillgångar som täcker behovet upp till skälig levnadsnivå ska bistånd nekas.

Bilnehav

Bilnehav bedöms vara en lätt realiserbar tillgång. I följande situationer kan bilnehav godtas:

- Bilen är en förutsättning för att den enskilde ska kunna ta sig till och från sitt arbete/arbetsmarknadsåtgärd eller att den behövs i arbetet.
- Den enskilde är av medicinska eller sociala skäl i behov av bil.
- Vid kortvarigt bidragsberoende.
- Om den enskilde bor utanför tätorten och det saknas allmänna kommunikationer som möjliggör umgänge med barn eller att lämna och hämta barn på förskolan.

Om behov av bilnehav inte föreligger ska ett beslut om rådrum fattas. Beslut om rådrum fattas normalt om en månad. I vissa fall godtas bilnehav, men den

enskildes nuvarande bil har ett för högt värde. I dessa fall ska den enskilde byta till en billigare bil.

Vid försäljning bör den enskilde kunna använda intäkten till att betala eventuella lån som är knutna till det som sålts, utan att det påverkar rätten till ekonomiskt bistånd. Eventuell vinst ska den enskilde använda till sin försörjning.

Ersättning för drivmedel beräknas då utifrån Skatteverkets schablonbelopp för kostnader med egen bil, beviljas i de fall då bilinnehav har godkänts och resorna bedöms ingå i skälig levnadsnivå. Ytterligare godtagbara kostnader för bil är försäkring, skatt och besiktning samt mindre reparationer med en kostnad om max 15 % av prisbasbeloppet per år. Kan beviljas om den enskilde haft långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.

När biståndsbehovet bedöms bli långvarigt ska olika alternativ diskuteras med den enskilde för att minska eller helt få bort behovet av bilresor. Den enskilde kan t.ex. byta bostad eller samåka. Milersättning som utbetalas på lön räknas inte som inkomst då den ska täcka de faktiska driftskostnaderna för bilen.

Om den enskilde har tecknat ett leasingavtal betraktas bilen inte som en tillgång. Om den enskilde inte bedöms vara i behov av bil för att uppnå skälig levnadsnivå godkänns i regel inte utgifter för bilen. Räntekostnader och kostnad för drivmedel kan godkännas som utgift.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg mål nr 2010-5170

Barns tillgångar och inkomster

Om ett barn har ett sparkapital som uppgår till som mest 15 % av basbeloppet ska detta inte räknas som tillgång, och föräldrarna behöver inte använda detta till barnets försörjning. Barnets tillgångar och kapitalinkomster som överstiger 15 % av basbeloppet kan användas för barnets försörjning enligt norm, förutsatt att föräldrarna kan förfoga över tillgångarna. Om ett barn har tillgångar som föräldrarna inte kan förfoga över, bör det inte påverka föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd för barnet. Inkomster, upp till ett prisbasbelopp för hemmavarande barn och skolungdomar, av eget arbete ska inte beaktas vid bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd.

Mer att läsa

Prop. 2000/01:80 s.95

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 150

Andra realiserbara tillgångar

Om behovet av ekonomiskt bistånd förväntas överstiga fyra månader ska även utredas om den enskilde har andra tillgångar som kan påverka rätten till biståndet. En tillgång som har ett betydande värde ska påverka bedömningen, exempelvis fastighet, näringsfastighet eller bostadsrätt. Om den enskilde aktivt påbörjat processen att sälja sin bostad kan boendekostnaden accepteras längre än fyra månader.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg 2009-2289

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 150

Skäl för att beräkna normen till en lägre nivå

Socialnämnden bör beräkna kostnaderna enligt riksnormen till en lägre nivå om den enskilde hamnat i en akut nödsituation och endast är i behov av ekonomiskt bistånd tillfälligt för att reda upp situationen. Beslut om akut bistånd ska i möjligaste mån utredas på sedvanligt sätt. Underlag från bank, ekonomisk översikt och kontoutdrag, ska alltid uppvisas. Följande överväganden bör ingå i en nödprövning:

- Är det en akut nödsituation?
- Finns det barn i familjen?
- Har den sökande en sjukdom eller en social problematik eller liknande som gör det svårt att ta eget ansvar för situationen?
- Kan den sökande få hjälp från annat håll?

Vid utbetalning av bistånd till mat eller resor finns möjligheten att utbetala genom en rekvisition. Rekvisition kan användas för att tillförsäkra att den enskilde får ta del av biståndet samma dag samt att biståndet används till det som det är avsett för.

Avseende läkemedel kontaktas apoteket i Vårgårda av socialsekreterare, som lämnar information om att läkemedel inom högkostnadsskyddet kan hämtas ut mot faktura till kommunen för aktuell person. YY-nummer till enheten uppges som referens. Detta antecknas i journal och beslut om bistånd och utbetalning görs via ekonomishändelse när faktura från apoteket inkommer.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 105-106
JO, 1999-493

Personer som vid tillfällig vistelse i kommunen drabbats av nödsituation

Billigaste färdstätt till hemkommun, inklusive norden/EU, kan beviljas efter att utredning konstaterat att den enskilde inte har egna resurser att lösa situationen.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 57-58
Socialstyrelsens meddelandeblad Nr 3/2011: *Ansvarsfördelning mellan bosättningskommun och vistelsekommun – nya bestämmelser den 1 maj 2011*

Tappat plånbok

Borttappad plånbok är i första hand en försäkringsfråga. Kopia på polisanmälan begärs in tillsammans med ekonomisk översikt och kontoutdrag. Endast nödprövning görs. Uppföljning av eventuella utbetalningar från försäkringsbolag behöver göras. Om den enskilde uppenbart inte är trovärdig, eller har visat oaktsamhet, ska bistånd nekas. Sökande som vid upprepade tillfällen tappar pengar eller blir bestulen ska informeras om hur han eller hon i fortsättningen kan förvara sina pengar så att inte samma situation uppstår igen. Utred om personen har andra stödbehov.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg mål nr 1992-2892
Kammarrätten i Stockholm 2014-7163

Akut bostadslös

Om någon, på grund av omständigheter man inte kunnat råda över, hamnat i en akut nödsituation kan kostnad för tillfälligt boende på vandrarhem eller motsvarande beviljas under upp till fem arbetsdagar. Individuella bedömningar ska göras och ska inte per automatik vara fem dagar. Den enskilde ska informeras om innehållet i riktlinjen för socialtjänstens arbete med bostadslösa. En individuell handlingsplan ska upprättas där den enskilde får tydligt beskrivet vilka förväntningar som finns på eget agerande för att lösa situationen, både kortsiktigt och långsiktigt. I första hand är det alltid den enskilde som ska agera för att lösa sin situation. Det innebär till exempel att den enskilde själv bör ringa vandrarhem och undersöka om plats finns. Råd och stöd ska ges. Om situationen inte är löst efter upp till fem arbetsdagar ska uppföljning av handlingsplanen göras tillsammans med den enskilde och ny bedömning göras om rätt till fortsatt bistånd föreligger.

Om den enskilde ansöker om socialt boendekontrakt ska det handläggas av socialsekreterare på Utredningsenheten. Under utredningstiden är det socialsekreterare på Arbetsmarknadsenheten som, i samverkan med socialsekreterare på Utredningsenheten, ansvarar för bedömningen om rätten till akut bistånd. Beakta barnperspektivet.

Mer att läsa

Regeringsrätten 1993-3029

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 58

Vårgårda kommuns Riktlinje för socialtjänstens arbete med bostadslösa

Skäl för att beräkna normen till en högre nivå

Om det finns särskilda skäl kan normposterna för ekonomiskt bistånd beräknas till en högre nivå. En undersökning om merkostnaden kan tillgodoses på annat sätt, till exempel handikappersättning, vårdbidrag eller underhåll ska göras. Vid eventuell höjning av normen accepteras faktisk och skälig kostnad.

Medicinska skäl för höjning av livsmedelsnormen

Medicinska skäl för höjning av livsmedelsnormen ska alltid styrkas av läkarintyg. Om den sökande har väsentligt ökade matkostnader ska möjligheten till merkostnadsersättning undersökas. Livsmedelsnormen kan även höjas om den enskilde har höga livsmedelskostnader på grund av att kosten är inräknad i en avgift vid till exempel sjukhusvård.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg mål nr 1997-7320

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s 105

Umgängeskostnader

I första hand ska föräldrarna gemensamt och efter förmåga stå för kostnaderna kring barnet. Rätten till umgänge ska styrkas genom ett umgängesavtal eller

beslut från domstol. Umgängeskostnader kan beviljas upp till sex dagar per månad. Det som omfattas för umgängeskostnader är normposterna i livsmedel, lek och fritid, hälsa och hygien samt förbrukningsvaror.

Kostnader för umgängesperioder som överstiger fem sammanhängande dygn eller totalt sex dygn under en månad ska i första hand regleras mellan föräldrarna. Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna och halvt barnbidrag och halv månadsnorm för barnet räknas in i den biståndssökande föräldrarnas normberäkning.

Kostnad för umgängesresor kan beviljas. Föräldrarna förväntas dela på kostnaden. Hänsyn till barnets ålder, kostnaden för resorna samt eventuell dom eller avtal för umgänget ska tas. Billigaste lämpliga färdssätt ska användas.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 130

Funktionshinder och social isolering

Om någon på grund av funktionshinder eller andra skäl har svårigheter att upprätthålla kontakten med andra människor eller delta i samhällslivet och därför har extra utgifter kan bistånd beviljas. Behov ska, om det inte är uppenbart, styrkas med underlag från sjukvården.

Brottsutsatta

Om någon har tillfälligt höga kostnader, till exempel för livsmedel, kläder och skor, som beror på att han eller hon varit utsatt för våld i nära relation eller annat brott kan bistånd beviljas upp till skälig levnadsnivå. Polisanmälan ska lämnas in om den sökande varit utsatt för annat brott. Den enskilde ska undersöka möjlighet att få ersättning via försäkringsbolag.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 105

Tillfälligt eller visst behov av att köpa kläder och skor

Extra bistånd till kläder kan beviljas vid graviditet eller snabba viktförändringar. Kan beviljas om den enskilde haft långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. Kostnad för arbetskläder kan beviljas om arbetsgivaren inte tillhanda håller detta. Intyg från arbetsgivaren krävs.

Mer att läsa

Kammarrätten i Jönköping 2014-2397

Barns behov av fritidsaktiviteter

I normposten lek och fritid ingår kostnader för sådana aktiviteter som det anses rimligt att alla får möjlighet att delta i. För vissa barn kan det finnas skäl att höja normbeloppet för lek och fritid. Aktiviteten ska då fylla en social funktion för barnet. Kan beviljas om den enskilde haft långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. Barnets bästa skall alltid beaktas.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 40-

Skäliga kostnader utanför riksnormen

Riksnormens poster är schabloniserade och gäller för hela landet. Inom ramen för ekonomiskt bistånd ingår även ett antal andra kostnader som lagstiftaren ansett ska behövsprövas utifrån den kostnad som kan beräknas uppkomma under den period hjälp behövs och utifrån vad som är skäligt i det enskilda fallet. Det gäller till exempel *boendekostnader, hushållsel, hemförsäkring, arbetsresor, läkarvård, akut tandvård, glasögon och avgifter till fackföring och arbetslöshetskassa*. Skälighetsbedömningen av kostnaderna ska ske genom att en jämförelse med vad en låginkomsttagare på orten har råd med.

Arbetsresor

Ekonomiskt bistånd till resekostnader beviljas om det behövs för att den sökande ska kunna fullfölja planeringen med socialtjänsten. Utred om den enskilde har rätt till reseersättning från Arbetsförmedlingen. Godkänn egenavgiften om rätt föreligger. Kollektivtrafik används i förstahand. Om det bedömts att den enskilde har behov av bil kan faktisk drivmedelskostnad beviljas. Utred om den enskilde har rätt till sjukresor. Den enskilde skickar ansökan till Sjukreseenheten. Godkänn egenavgiften om rätt föreligger.

Boendekostnader

Vid tillfälligt behov av ekonomiskt bistånd ska normalt den faktiska boendekostnaden godtas, även om en skälighetsbedömning alltid ska göras. Om behovet av ekonomiskt bistånd förväntas kvarstå mer än fyra månader ska boendekostnaden bedömas mot den boendekostnad en låginkomsttagare på orten har råd med. Om boendekostnaden är högre än så ska förutsättningar för den enskilde att ordna ett billigare boende utredas. Hänsyn till sociala konsekvenser ska beaktas innan krav på byte av bostad ställs.

Huvudregeln vid bedömning av storlek på bostad är att det kan bo upp till två personer per rum, kök och badrum oräknat. Barn upp till 12 år kan normalt, inom ramen för skälig levnadsnivå, dela sovrum. Individuella bedömningar ska göras.

Vid ansökan om boendekostnad ska kontrakt alltid uppvisas, oavsett typ av boendeform. Kontraktet ska innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek, hyreskostnad, vad som ingår i hyran samt lägenhetens adress. Om den enskilde blir uppsagd från sitt kontrakt gäller uppsägningstid enligt kontraktet. Hänvisa till hyreslagen.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 107

Hyreslägenhet

Försäkringskassans norm för genomsnittshyra ska vara vägledande men får inte ses som ett tak. Möjlighet till individuella bedömningar ska finnas. Den högsta

godtagbara hyresnivån enligt Försäkringskassans norm får dock inte överskridas annat än om synnerliga skäl bedöms föreligga. För högsta godtagbara boendekostnad, se kompletterande bilaga. Avgift för parkeringsplats eller garage som ingår i hyran godtas endast om den sökande inte kan välja bort kostnaden. Vid bedömning av skälig boendekostnad ska hänsyn tas till barns behov av utrymme också då den som uppbär ekonomiskt bistånd enbart har barnet hos sig under umgängestid. Behovet av utrymme skall ställas i relation till omfattningen av umgänget. Barn som vistas hos umgängesföräldern oregelbundet eller sällan har inte samma behov av utrymme som barn som vistas hos föräldern ofta eller regelbundet. Om barnet bor lika mycket hos båda föräldrarna, växelvis boende, ska båda föräldrarnas boendekostnad beräknas som ”boendeförälder”.

Bostadsrätt

Räntekostnader och bostadsrättsföreningens avgift utgör boendekostnaden. Hänsyn till ränteavdrag ska göras. Skälig boendekostnad för bostadsrätt motsvarar hyresnivåerna. Observera att en bostadsrätt kan vara en realiserbar tillgång.

Villa

Kostnader som ska beräknas är lånekostnader, uppvärmning, renhållning, VA, nätoperatörer, elförbrukning, vägavgift, villaförsäkring. Observera att hushållsel ingår i boendekalkylen vid denna beräkning och att den inte då ska ges som enskild post. Observera att en villa kan vara en realiserbar tillgång.

Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren

När kamrater, syskon eller annan släkt delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att de som bor tillsammans mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Nettohyran ska delas på antal personer som bor i lägenheten. Om hushållsgemenskap inte finns, gäller reglerna som vid inneboende.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg, mål nr 2008-2695

Beräkning av hur stor del av bostaden den enskilde disponerar

Beräkningen ska göras enligt Riksförsäkringsverkets föreskrift (RFFS 1998:9). Beräkningen kan till exempel behöva göras då några delar bostad, är inneboende, eller bor hos föräldrar och betalar hyra.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 11

Inneboende

Som inneboende räknas den som bor hos annan person än nära släkting, och som inte har någon form av hushållsgemenskap med den person hen bor hos. Hänsyn tas även till om rummet är möblerat eller inte. Den faktiska hyran ska beviljas om den inte är oskälig i förhållande till hyreskostnaden för hela bostaden.

Andrahandsboende

Förstahandskontrakt och hyresspecifikation ska begäras in, men kan inte uppställas som krav för rätt till ekonomiskt bistånd.

Av dom från HFD 2023-05-09 framkommer att i varken socialtjänstlagen eller i dess förarbeten anges att rätten till bistånd för kostnader för boende ska vara beroende av att det hyresrättsliga regelverket har följts. Något stöd för att så är fallet finns inte heller i rättspraxis.

Vårgårda kommun ställer därmed ej krav på att andrahandsuthyrningen skall vara godkänd av hyresvärd för att ekonomiskt bistånd skall kunna beviljas till hyreskostnad.

Mer att läsa

Högsta förvaltningsdomstolen i Stockholm, mål nr 6442-22

Kammarrätten i Göteborg, mål nr 2004-5272

Kammarrätten i Stockholm, mål nr 5301-20

Ungdom som avslutat skolgång men inte tidigare har betalat hyresdel till föräldrarna

Huvudregeln är att bistånd för den unges hyresdel inte beviljas. Undantag ska göras om en familj får behov av ekonomiskt bistånd med anledning av att den unge inte kan betala sin del av hyran med anledning av att föräldrarnas bostadsbidrag upphört eller minskat i samband med att barnet fyllt 18 år eller avslutat gymnasiet. Om den unge bor i ett hushåll där det bara finns barn över 18 år kan hyresdel för den unge beviljas med samma summa som det tidigare bostadsbidraget till föräldrarna. Om den unge bor i ett hushåll med barn både under och över 18 år kan hyresdel för den unge beviljas med samma summa som Försäkringskassan reducerar bidraget med.

Ungdom/vuxet barn som tidigare har betalat hyresdel till föräldrarna

Hyresdel ska beviljas om den sökande tidigare har betalat hyresdel under en period. Perioden ska inte ligga mer än tre månader bakåt i tiden och hyresdel ska ha betalats under minst sex månader. Hyresdel räknas ut enligt Försäkringskassans beräkningsmodell för hyresdel.

Andra boendeformer

Om någon har en annan boende form som till exempel husvagn, båt eller liknande, räknas den faktiska boendekostnaden om den är skälig. I vissa fall kan boendet vara en realiserbar tillgång. I sådant fall ska en värdering lämnas in och om bedömningen görs att tillgången ska avyttras ska ett beslut om rådrum fattas.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 111 -

Hemförsäkring

Kostnad för grundhemförsäkring beviljas månadsvis. Grundförsäkringen omfattar rättskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Allrisk eller så kallade otursförsäkringar ingår inte i begreppet skälig levnadsnivå.

Uppmana den enskilde att ansluta sig till autogiro för att få månadsvis betalning. I de fall personen ej väljer månadsvis betalning bör endast motsvarande månadskostnad beviljas.

Försäkringsbrev för hemförsäkring där det framkommer vad försäkringen avser och för vilken period den gäller skall alltid redovisas vid nyansökan och därefter vid förnyelse av försäkringsperiod.

Konsumentverket beräknar varje år referensvärden för hemförsäkring. Dessa referensvärden ska användas som stöd vid bedömning av skälig kostnad för hemförsäkring.

Observera att hemförsäkring ingår i boendekalkylen för den som bor i villa. Hemförsäkring ingår i vissa fall i avgift för fackföreningsavgift.

Mer att läsa

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s. 118
Konsumentverkets beräknade hushållskostnader

Hushållsel

Kostnad för hushållsel beviljas till den faktiska kostnaden om kostnaden bedöms skälig. Bedömningen för vad som är skälig kostnad baseras på skälig förbrukning, som skall prövas individuellt.

Nedanstående tabell är en referensram för stöd i bedömning av skälig elförbrukning.

Tabellen visar konsumentverkets beräkningar för elförbrukning av hushållsel för lägenhet i flerfamiljehus. Normalt är elförbrukningen för hushållsel något högre i villor. Om det finns tvättmaskin i hushållet kan högre elförbrukning godkännas.

1 person	180 kWh/månad
2 personer	240 kWh/månad
3 personer	280 kWh/månad
4 personer	340 kWh/månad
5 personer	380 kWh/månad
6 personer	430 kWh/månad
7 personer	460 kWh/månad
Per ytterligare Person i hushållet	+ 30 kWh/månad

Enligt statistiska centralbyrån, som tagit fram olika typkunder för el är en normal energiförbrukning för en mindre lägenhet ca 200 kWh per år och för en större bostad ca 5000 kWh per år. Siffrorna gäller bostäder som inte använder el för uppvärmning.

Mer att läsa

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s. 117

<https://www.energimarknadsbyran.se>

Rapport 2009:8 Skäliga levnadskostnader, beräkningar av konsumentverket

Medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa

Beviljas med faktisk kostnad efter att den enskilde har undersökt möjligheten till reducerad avgift.

Mer att läsa

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s. 118

Bistånd till livsföring i övrigt

Utöver ekonomiskt bistånd enligt schabloniserad norm och övriga behovsposter kan den sökande ha rätt till bistånd för sin livsföring i övrigt. I detta kapitel tas vanligt förekommande ansökningar upp samt riktlinjens rekommendationer för bedömning.

Adressändring

Kostnad för adressändring beviljas inte. Adressändring görs via Skatteverket och är kostnadsfri. Eftersändning beviljas inte.

Advokatkostnader vid familjerättsliga tvister om vårdnad

Ekonomiskt bistånd kan under vissa förutsättningar utgå för advokatkostnader i familjerättsliga tvister. Den enskilde ska uttömt möjligheterna genom familjerätt och hemförsäkring. En mer generös bedömning ska göras om det rör en person som varit utsatt för våld i nära relation.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg, mål nr 5051-10

Kammarrätten i Sundsvall, mål nr 1032-09

Kammarrätten i Jönköping mål nr 4418-03

Kammarrätten 2010-5051

Kammarrätten 2003-4418

Alternativa medicinska behandlingar

Beviljas inte. Ingår inte i skälig levnadsnivå och medicinska behandlingar är regionens ansvar.

Begravning

För begravning beviljas skäliga faktiska kostnader som ska styrkas. Bedömning görs om de olika posterna på begravningsfakturan är rimliga. Bistånd till begravingar utomlands kan beviljas om det föreligger särskilda skäl. En efterlevande makes tillgångar ska, med hänsyn till makars underhållsskyldighet, beaktas vid bedömningen av dödsboets rätt till bistånd. De rekommenderade

beloppen ska täcka varor och tjänster som kan anses ingå i vedertagen begravningstradition.

Följande förteckning ska fungera som referens vid prövningen av biståndet:

Kista med handtag av vedertagen svensk standard	Urna av vedertagen svensk standard
Begravningsbil inklusive bärare	Bukett på kistan på begravningsdagen
Avskedstagande (visning) av den avlidne	Handbukett vid kistan
Ett minnesalbum	Tackkort eller tackannons
Dödsannons	Svepningsarvode
Programkort	Gravsten (15 % av basbeloppet)
Enkel förtäring	Balsamering (vid behov)
Representant vid begravningen	Gravsättning av urna
Grundarvode och byråns arbetskostnad	Spridning av aska i havet
	Borgerlig officiant och organist (för icke medlemmar i trossamfund)

Riktlinjen rekommenderar att 50 % av prisbasbeloppet kan beviljas.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 133 -
Kammarrätten i Göteborg mål nr 2013-3827
Kammarrätten i Stockholm mål nr 2013-5178

Kostnader i samband med nära anhörigs begravning

Kostnader för begravning ingår generellt inte i skälig levnadsnivå. I samband med nära anhörigs begravning kan bistånd beviljas till resa inom Sverige och till blommor. Med nära anhörig avses make/maka, sambo, registrerad partner, barn, barnbarn, föräldrar, personer i föräldrars ställe, svärföräldrar samt mor-och farföräldrar.

Bistånd som innebär investering

Ekonomiskt bistånd beviljas i regel inte till värdehöjande investeringar.

Bostadsförmedling

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till skäliga kostnader för bostadsförmedling för den som saknar eller behöver byta bostad.

Bredband

Tillgång till internet i hemmet innefattas inte i de behov som ska täckas av riksnormen. 0,5 % av prisbasbeloppet kan beviljas per månad.

Dator

Kan beviljas om den enskilde inte har några andra enheter, till exempel mobiltelefon, som möjliggör att hantera myndighetsärenden och bankärenden via nätet från hemmet. Behov för barn som går i skolan ska särskilt beaktas. Långvarigt behov av ekonomiskt bistånd är en förutsättning. Anslutningsavgift beviljas. Riktlinjen rekommenderar att 5 % av prisbasbeloppet kan beviljas.

Deposition

Noggrann individuell bedömning ska göras vid ansökan om ekonomiskt bistånd till deposition. Det ska bedömas om hyran är skälig och hur många månaders deposition som efterfrågas. Skäl att bevilja bistånd till deposition kan exempelvis vara att personen är eller har varit bostadslös, har skulder till hyresvärd eller att personen har stora svårigheter att skaffa någon annan bostad. Ekonomiskt bistånd till deposition ska aldrig beviljas utan att kontrakt är uppvisat.

Utifrån vad som framkommer av kontrakt, kan det vara aktuellt att fatta beslut om ekonomiskt bistånd avseende depositionsavgift med villkor om återbetalning enligt 9 kap. 2 § SoL. Beslut och villkor om återbetalning lämnas skriftligen. Se avsnitt om återkrav och återbetalning för vidare information.

Flyttkostnader

Beviljas endast om flytt är nödvändig för att uppnå skälig levnadsnivå. Om flytt är nödvändig för arbete ska även möjligheten till ersättning från Arbetsförmedlingen undersökas. Den sökande ska själv, efter förmåga, ombesörja flytten. Ekonomiskt bistånd till flytt kan omfatta hyra av bil inklusive försäkring, drivmedel, hyra av flyttlådor och flytt av telefonabonnemang. Riktlinjen rekommenderar att 5 % av basbeloppet kan beviljas.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s 128

Flyttfirma

Ekonomiskt bistånd till kostnad för flyttfirma beviljas normalt inte. Skäl till att godkänna utgiften kan vara hög ålder, sjukdom eller andra motsvarande skäl. Den enskilde ska ha uttömt alla sina egna resurser i form av till exempel socialt nätverk. Behov ska, om det inte är uppenbart, styrkas med underlag från sjukvården. Den enskilde ska inkomma med minst tre offerter från olika flyttfirmor.

Flyttstädning

Ekonomiskt bistånd till kostnad för flyttstäd beviljas normalt inte. Skäl till att godkänna utgiften kan vara hög ålder, sjukdom eller andra motsvarande skäl. Behov ska, om det inte är uppenbart, styrkas med underlag från sjukvården. Den enskilde ska ha uttömt alla sina egna resurser i form av till exempel socialt nätverk.

Färdtjänstresor

För färdtjänstresor beviljas grundavgiften för de resor som anses skäligen.

Glasögon och kontaktlinser

Vid tillfälligt behov av ekonomiskt bistånd bör den enskilde själv kunna hantera hela eller en större del av kostnaden för glasögon. Vid långvarigt behov kan den faktiska kostnaden för glaset samt bågar upp till 1,75 % av prisbasbeloppet beviljas.

Den enskilde ska inkomma med minst tre offerter från olika optiker. Kostnad för behandlingar beviljas inte. Behovet ska vara ordinerat från optiker. Läsglasögon beviljas inte, det ryms inom riksnormen. Kontaktlinser beviljas enbart efter ordination från läkare. Billigaste alternativet kan beviljas. Observera att barn och unga upp till 19 år beviljas glasögonbidrag via Västra Götalandsregionen. Om barnens glasögon går sönder är det främst en försäkringsfråga och ekonomiskt bistånd bör ej utgå till nya glasögon. Individuella bedömningar kan göras i enskilt fall.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 126
Kammarrätten i Jönköping 2000-3339

Hemutrustning

Den hemutrustning som avses är vad som behövs för att tillgodose behov av matlagning, umgänge, sömn, förvaring, rengöring och rekreation. Även radio, TV och dator med internetuppkoppling bör ingå. Finns möjlighet att köpa begagnade möbler eller utrustning ska nivån på biståndet beräknas utifrån det. Säng och sängkläder kan köpas nytt.

Hembesök ska göras vid alla ansökningar om hemutrustning om det inte bedöms uppenbart obehövligt. Vid bestämmande av storleken på biståndet ska flera faktorer beaktas, bland annat storleken på bostaden och den biståndssökandes framtida möjligheter att själv bekosta och komplettera hemutrustningen. Den sökandes eventuella normöverskott tiden före ansökan påverkar också bedömningen. När det gäller unga biståndssökande är rimligt att godta en betydligt enklare standard beträffande hemutrustningen än vad som annars är fallet. Barn som varit långvarigt placerade av socialtjänsten har nämnden ett särskilt ansvar för vid planering av första egna bostaden.

Mer att läsa

Kammarrätten, 2011-1854
Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 127

Nedanstående lista ska ses som en utgångspunkt vid prövning av behovet av hemutrustning. Den ska inte ses som en miniminivå som alla ska beviljas, men inte heller som uttömmande. Varje ärende måste bedömas individuellt och hänsyn ska tas till den enskildes egna resurser att på kort eller lång sikt själv tillgodose sina behov.

Typ	Detaljer
Sovrum	Säng, kudde, täcke, lakan, sänglampa, gardinstång, gardin
Hall	Taklampa, matta
Kök	Köksbord, köksstolar, taklampa, gardinstång, gardiner, kökshanddukar
Köksutrustning	Kastruller och stekpanna, tallrikar, bestick, sax, kniv, glas, muggar, skärbräda, osthyvel mm
WC/bad	Handdukar, duschraperi
Vardagsrum	Soffa/fåtölj, soffbord, taklampa, gardinstång och gardin
Städutrustning	Dammsugare, skurhink, skurborste m.m.
Övrigt	TV, dator, radio, strykjärn, strykbräda, anslutningsavgift till internet

Riktlinjen rekommenderar att 15 % av prisbasbeloppet kan beviljas för ensamhushåll och 3,5 % per ytterligare person i hushållet. Se bilaga för prispförslag.

Husdjur

Ekonomiskt bistånd till kostnader för husdjur beviljas inte då det inte faller inom begreppet skälig levnadsnivå.

Mer att läsa

Kammarrätten i Sundsvall 2013-826

Högtidspeng och födelsedagspeng

Utifrån principen om barnets bästa kan bistånd beviljas till högtidspeng (exempelvis vid jul) och födelsedagspeng för barn under 18 år i hushåll, som varit aktuella för ekonomiskt bistånd under en period av minst tio månader i följd. En barnkonsekvensanalys skall göras i samband med beslutet om högtids- eller födelsedagspeng.

Med att ha varit aktuell avses att hushållet ska ha ansökt om ekonomiskt bistånd under minst tio månader i följd. Ansökningarna ska ha beviljats minst sju av dessa tio månader. Gränsen på tio månader är hämtad från Socialstyrelsens definition av långvarigt ekonomiskt bistånd.

Socialekreteraren är ansvarig för att informera den enskilde om att denna möjlighet finns.

Pengen beviljas oavsett om barnen bor heltid, växelvis eller har umgänge med en förälder, men till olika summor. Pengen kan beviljas maximalt två gånger per år, till exempel vid jul och födelsedag.

Biståndet beviljas enligt 4 kap. 2 § SoL. Eventuellt avslagsbeslut fattas enligt 4 kap. 1 § SoL för att ge den enskilde möjligheten att överklaga genom förvaltningsbesvär.

Pengen beviljas till hushåll med barn som bor:

- Heltid eller halvtid, barn 0-5 år, 0,5 procent av prisbasbeloppet per tillfälle och barn.
- Heltid eller halvtid, barn 6-18 år, 0,75 procent av prisbasbeloppet per tillfälle och barn.
- Umgängesbarn, oavsett ålder, 0,25 procent av prisbasbeloppet per tillfälle och barn.
- Om barnet bor växelvis och båda föräldrarna är aktuella för ekonomiskt bistånd i Vårgårda kommun, beviljas hälften av pengarna till varje hushåll.

Körkortsutbildning/Körkortskostnader

Ekonomiskt bistånd beviljas inte i normalfallet till körkortsutbildning och andra kostnader som har samband med körkort. Av kammarrättspraxis framkommer att för att bistånd ska beviljas till körkortsutbildning krävs att förhållandena i det enskilda fallet är sådana att körkort är nödvändigt för att den enskilde skall bli självförsörjande eller det finns andra mycket starka skäl. I ett av rättsfallen ansågs det inte tillräckligt att den sökande deltog i en maskinförarutbildning och att ett körkort skulle underlätta för honom att få ett arbete och försörja sig.

Om en person beviljas körkortslån från CSN skall lånet inte medräknas som inkomst i beräkning av ekonomiskt bistånd.

Mer att läsa

Kammarrätten i Sundsvall 2013-04-11, mål nr 363-13 och Kammarrätten i Göteborg 2012-03-05, mål nr 9184-11.

Kammarrätten i Sundsvall 2013-04-11, mål nr 363-13.

Läkarvård och läkemedel

Bistånd för skäligena kostnader för hälso- och sjukvård kan beviljas om de är medicinskt påkallade. Kostnad upp till högstkostnadsskydd kan beviljas.

Receptbelagda läkemedel inom högstkostnadsskyddet beviljas. Läkemedel som inte omfattas av högstkostnadsskyddet kan beviljas om den enskilde har styrkt att läkemedlet är nödvändigt och att det saknas alternativ som ingår i högstkostnadsskyddet.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 124

Kammarrätten i Göteborg 1999-4655

Magasineringskostnader

Bistånd till kostnad för magasinering av bohag kan beviljas om den sökande inom sex månader kommer att få en ny bostad. Personer som avtjänar straff i sex månader eller mer har inte rätt till ekonomiskt bistånd för kostnad avseende magasinering. Den enskilde står för kontraktet gentemot magasineringsfirman.

Bedömningen ska även grunda sig på bohagets skick och storlek samt om kostnaderna för magasineringen överstiger kostnaden för nyanskaffning av bohag.

Medlemskap i hyresgästföreningen

Beviljas inte.

Mer att läsa

Kammarrätt, 2017-3081

Rekreation

Efter individuell prövning, samt att det rör sig om långvarigt beroende, kan extra bistånd ges till barnfamiljer ~~vid exempelvis olika högtider~~. Det kan handla om en sommarlovsaktivitet, en aktivitet som skolan ordnar, ~~jul, födelsedag~~ eller utrustning för fritid, exempelvis en cykel. När det gäller barn bör biståndet räcka till kostnaden för t.ex. en koloni- eller lägervistelse. Riktlinjen rekommenderar att 3% av basbeloppet kan beviljas.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm, mål nr 2015-9410

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 132 -

Rekreationsresor

Kan beviljas för barnfamiljer som haft mycket långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. Exempel på rekreationsresor är resor till Skara sommarland, Astrid Lindgrens värld eller Liseberg. Ekonomiskt bistånd till rekreation bör räcka till t.ex. en tåg- eller bussresa och logi. Riktlinjen rekommenderar att 3% av basbeloppet kan beviljas per familjemedlem.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm, mål nr 2013-5156

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 132 -

Reparationskostnader

Kan endast beviljas om reparation krävs för att uppnå skälig levnadsnivå och ska bedömas restriktivt, särskilt om reparationen är en investering som höjer värdet på föremålet. Alla andra möjliga lösningar ska prövas först, till exempel hemförsäkring.

Samtalsterapi

Beviljas inte. Västra Götalandsregionen har ansvaret. Endast om legitimerad personal från regionen intygat behovet samt att regionen inom rimlig tid inte har möjlighet att tillgodose det kan kommunen utifrån yttersta ansvaret bevilja samtalsterapikostnaden.

Sanering av bostad

Sanering av dödsbo beviljas endast om den avlidne haft socialt kontrakt och socialförvaltningen stått för förstahandskontraktet. Sanering kan beviljas om det krävs innan den enskilde kan få hemtjänst.

Serviceresor

Resor för att kunna vardagshandla och utföra andra nödvändiga vardagssysslor, så kallade serviceresor, kan anses ingå i skälig levnadsnivå. För personer boendes utanför Vårgårda tätort, kan en resa tur och retur per vecka beviljas. Endast vid särskilda skäl, kan bistånd till mer än en resa per vecka beviljas.

Om personen väljer att använda eget fordon för resorna kan bistånd motsvarande kostnaden för resor för kollektivtrafik beviljas. Möjligheten till närtrafik skall undersökas i första hand. hu

Endast om det helt saknas möjligheter att genomföra resan med kollektivtrafik kan resekostnader med egen bil beviljas. Utgångspunkt är då Skatteverkets schablonbelopp milersättning för kostnader med egen bil.

Sjukresor

Egenavgiften, enligt gällande taxa, kan beviljas som ekonomiskt bistånd till vårdgivare inom Västra Götalandsregionen. Biståndet kan beviljas upp till högkostnadsskyddet.

Mer att läsa

Se regionens information om sjukresor

Spädbarnsutrustning

Ekonomiskt bistånd till skäliga kostnader för nödvändig spädbarnsutrustning i samband med barns födelse kan beviljas efter individuell prövning. Om det finns syskon som är under 5 år ska det utredas om utrustning kan ärvas. Riktlinjen rekommenderar att 10 % av basbeloppet kan beviljas, 5 % innan förlossning och 5 % efter förlossning. Se bilaga för prispförslag.

Studentfirande

Kan beviljas efter individuell prövning. Långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd är en förutsättning. Riktlinjen rekommenderar att 3% av basbeloppet kan beviljas.

Tandvård

Kostnad för akut och nödvändig tandvårdsbehandling kan beviljas. Om den enskilde är i behov av nödvändig tandvård ska ett kostnadsförslag först lämnas in för bedömning. Om kostnadsförslag överstiger 15 % av prisbasbeloppet, eller vid tveksamhet kring föreslagen behandling, ska förtroendetandläkare konsulteras. Kostnad för undersökning som ligger till grund för kostnadsförslaget beviljas. Personer som har ett tillfälligt behov av ekonomiskt bistånd beviljas i regel inte kostnad för nödvändig tandvård utan uppmanas upprätta en avbetalningsplan med tandläkaren. Den enskilde ska undersöka om rätt till särskilt tandvårdsstöd föreligger.

Förebyggande tandvård kan beviljas om den sökande varit i behov av ekonomiskt bistånd under minst ett år. Förebyggande tandvård avser till exempel basundersökning och diagnostik av tandhygienist eller tandläkare, maximalt en gång per år. Alternativt frisktandvård upp till nivå 3.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm mål nr 2002-3888
Kammarrätten i Sundsvall mål nr 2004-306
Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 125
SOSFS 2012:16 särskilt tandvårdbidrag

Tekniska hjälpmedel

Bistånd beviljas efter sedvanlig prövning till egenavgiften för läkarförskrivna hjälpmedel så som hörapparat, batterier, ortopediska inlägg. Det ska utredas om behovet kan tillgodoses via sjukvården eller Försäkringskassan.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm mål nr 2017-1704

Telefon

Kostnad för telefon ingår i riksnormen. Installationskostnader ska endast godkännas vid speciella behov och om det inte finns andra billigare alternativ att tillgå. Speciella behov kan t.ex. utgöras av olika former av trygghetslarm som inte går att koppla via mobiltelefon utan förutsätter det reguljära telefonnätet.

Träningskort

Beviljas inte. Ingår i normposten lek och fritid.

Utlandsvistelse

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte beviljas vid utlandsvistelse. Det kan undantagsvis finnas rätt till bistånd under vistelse utomlands, om det exempelvis är nödvändigt i samband med egen sjukdom

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg mål nr 2034-03

Bistånd till avgifter**Avgift för ansökan om skilsmässa**

Beviljas inte. Undantag kan göras för våldsutsatta i nära relationer eller vid individuell bedömning där det anses nödvändigt för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

Avgift för pass/ID-kort

Att som vuxen ha tillgång till någon form av identitetshandling ingår i begreppet skälig levnadsnivå. Kostnad för ID-handling kan beviljas. Kostnad för pass beviljas inte. Ansökan om ny ID-handling på grund av att den enskilde tappat bort nuvarande ID-handling handläggs på samma sätt som förlust av plånbok.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm 2014-106

Avgift för att söka uppehållstillstånd

Kan beviljas om det krävs för att uppnå skälig levnadsnivå.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 131-132

Kammarrätten i Sundsvall 2017-1978

Avgift för att söka svenskt medborgarskap

Beviljas i normalfallet inte. Kan beviljas efter individuell prövning i det enskilda fallet där det bedöms som nödvändigt för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm mål nr 2004-1436

Barnomsorgsavgifter

Barnomsorgsavgiften är inkomstprövad och är anpassad efter föräldrarnas ekonomi. I vissa fall kan avgiftsbefrielse beviljas, detta ska först utredas.

Vård- och omsorgsavgift

Beviljas inte. Den enskilde ska snarast kontakta avgiftshandläggare för omsorgsavgifter och begära ett nytt avgiftsbeslut.

Skulder

Socialtjänsten bör endast bevilja ekonomiskt bistånd till skulder om det är enda möjligheten för en enskilde att uppnå skälig levnadsnivå. Ekonomiskt bistånd till skulder ska bedömas mycket restriktivt. Hushållsekonomisk rådgivning ska erbjudas. Privata skulder, böter, avbetalning av lån, skatteskulder, underhållsstöd och liknande beviljas inte. Innan bistånd till skuld kan beviljas ska det undersökas om en avbetalningsplan kan upprättas. Barnperspektivet ska beaktas. Helhetssyn på den enskildes situation ska iakttas. Bistånd mot återkrav ska övervägas.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 135

Hyresskulder

Hyresskuld ska i första hand regleras genom avbetalningsplan med hyresvärd. Bistånd till hyresskuld kan övervägas först när det står klart att den biståndssökande inte längre kan behålla sin bostad om skulden inte betalas och om särskilda skäl finns, till exempel barnfamiljer eller personer med funktionsnedsättning. Om en hyresskuld uppstått under tid då den sökande, om den enskilde hade sökt, hade haft rätt till bistånd kan det vara skäl att bevilja bistånd motsvarande det underskott som hade uppstått vid en beräkning. Kontakt ska tas med hyresvärden innan beslut om hyresskuld beviljas. Om det framkommer att någon riskerar att bli vräkt från sin bostad ska insatser i form av råd och stöd tidigt erbjudas. Budget- och skuldrådgivare, personligt ombud, insatsen egna medel eller god man kan vara alternativa insatser.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg mål nr 2007-2040

Elskulder

Bistånd till elskulder ska behandlas restriktivt. Endast om avstängningen av hushållsel medför stora sociala konsekvenser kan elskulder beviljas. Exempel på stora sociala konsekvenser kan vara att barn blir drabbade. Elskulder hanteras i

övrigt på samma sätt som hyresskulder. En elfaktura från närmast föregående månad som förfallit ska inte betraktas som en skuld. Kontakt ska tas med elbolag innan beslut om elskuld beviljas.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg mål nr 2013-6464
Kammarrätten i Göteborg mål nr 2013-6775
Kammarrätten i Jönköping mål nr 2013-3507
Kammarrätten i Stockholm 2008-6758

Barnomsorgsskulder

Beviljas generellt inte eftersom möjligheten finns att betala av skulden enligt avbetalningsplan. Individuell prövning skall alltid göras för att säkerställa att den enskilde och barnet kan tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 135

Egna medel

Egna medel är en insats som kan beviljas till vuxna personer, 18 år och äldre, som har stora svårigheter att hantera sin privata ekonomi samt har återkommande el- eller hyresskulder.

Personen ska ha en inkomst som kan begäras in av kommunen.

En ansökan om egna medel ska alltid göras av den enskilde. En utredning ska ligga till grund för bedömning och beslut om insats för den enskilde. Om ansökan beviljas lämnar den enskilde en fullmakt till socialnämnden på sin inkomst, exempelvis lön eller pension.

När en ansökan inkommit ska socialsekreteraren utreda om behovet kan tillgodoses på annat sätt, exempelvis via stöttning från boendestöd, autogiro, öppna fler bankkonton och ha stående överföringar, god man eller förvaltare. En plan upprättas tillsammans med ansvarig socialsekreterare där det ska framgå vilka räkningar den enskilde behöver hjälp att betala. Resterande belopp hanteras av den enskilde själv. Om önskemål om uppdelade utbetalningar för resterande belopp finns från den enskilde bör detta ske. Det skall då framgå i planen hur uppdelningen av utbetalningen skall se ut.

Följande ska framgå av planen:

- Vilken period insatsen avser
- Vilka räkningar som den enskilde ska få stöd att betala
- Utbetalningsplan
- När och hur planen ska följas upp
- Vem som är ansvarig inom myndigheten
- Underskrift av den enskilde
- Hur den enskilde går tillväga för att ändra aktuell plan

Bistånd i form av egna medel ska begränsas utifrån den enskildes behov och den enskilde ska under denna tid få stöd i att utveckla sin förmåga att kunna hantera sina inkomster. Efter sex månader ska beslutet alltid omprövas.

Uppföljning ska ske med jämna mellanrum för att följa och uppmärksamma den enskildes behov och förutsättningar. Behov av uppföljning kan bedömas utifrån den enskildes förutsättningar men bör göras var tredje månad. I de fall en person har mycket svårt att löpande sköta sin ekonomi under längre tid ska en anmälan om behov av god man eller förvaltare göras. Enligt 5 kap 3 § Socialtjänstförordningen ska socialnämnden anmäla behov av god man. Egna medel är en frivillig insats och kan när som helst avslutas på den enskildes begäran. Socialnämnden har också rätt att säga upp samarbetet om överenskommelsen som är gjord inte följs. Insatsen ska fungera som en tillfällig hjälp och beslutet om egna medel skall alltid vara tidsbegränsat. Behov av fortsatt bistånd av egna medel kan därefter utredas på nytt och omprövas.

Återkrav och återbetalning

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL beviljas utan återbetalningsskyldighet för den enskilde. Det finns några undantag som beskrivs nedan.

Enligt 9 kap. SoL kan ekonomiskt bistånd återkrävas antingen om den enskilde fått bistånd felaktigt eller med för högt belopp (9 kap. 1 § SoL). Ekonomiskt bistånd kan också återkrävas i andra fall (9 kap. 2 § SoL).

Bistånd som betalats ut på felaktiga grunder (9 kap 1 § SoL)

Biståndet kan återkrävas även om den enskilde inte själv, avsiktligt, orsakat den felaktiga utbetalningen och det krävs inte att den enskilde fått någon straffrättslig påföljd.

Ekonomiskt bistånd kan också betalas ut felaktigt på grund av misstag i socialtjänstens handläggning. I dessa fall är den enskilde skyldig att betala tillbaka biståndet om han eller hon skäligen borde ha insett att biståndet utbetalats felaktigt. Det kan exempelvis handla om att den sökande felaktigt fått dubbla utbetalningar för samma ansökningsperiod.

Beslutet om återkrav fattas med stöd av 9 kap 1 § SoL.

Förskott på förmån eller ersättning (9 kap 2 §)

Ekonomiskt bistånd kan beviljas som förskott på förmån eller ersättning med mera. Det vanligaste är att den sökande väntar på en ersättning från en annan myndighet, exempelvis Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten. Det kan också handla om att den sökande väntar på ersättning från arbetslöshetskassa.

Handläggningen av återkrav av ekonomiskt bistånd som förskott på förmån kan göras på två sätt, antingen genom att socialtjänsten skickar en begäran om utbetalning för retroaktiv tid till Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten, s.k. framställan eller att återkravet riktas direkt mot den enskilde.

Återkrav av bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL med villkor om återbetalning

4 kap. 2 § SoL ger socialtjänsten en möjlighet att bevilja bistånd även om rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL inte finns. Bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL kan beviljas med villkor om återbetalning enligt 9 kap. 2 § 2 stycket SoL. Det kan exempelvis handla om en sökande som inte har rätt till ekonomiskt bistånd till en hyresskuld enligt 4 kap. 1 § SoL men där socialtjänsten bedömer att det ändå finns skäl för att bevilja bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL. Om personen i övrigt är självförsörjande genom inkomst av lön kan biståndet beviljas med villkor om återbetalning enligt 9 kap. 2 § 2 stycket SoL.

Den enskilde ska delges (skriva under) det skriftliga beslutet om ekonomiskt bistånd mot återbetalning. Beslutet ska innehålla uppgifter om den eller de omständigheter som utgör grund för återbetalningsskyldigheten. Ett återbetalningsavtal bör också upprättas där det framkommer när den enskilde ska återbetala biståndet.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 157-162
Kammarrätten i Jönköping 2016-437
Kammarrätten i Göteborg 2009-6386

Om den enskilde inte återbetalar (9 kap 3 § SoL)

Enligt 9 kap. 3§ socialtjänstlagen kan talan föras hos förvaltningsrätten om den enskilde inte frivilligt återbetalar det ekonomiska bistånd som avses i 9 kap. 1 och 2 §§ SoL. Talan måste väckas inom tre år från det att biståndet betalades ut. Innan talan väcks måste en utredning göras på nytt om den enskildes möjlighet att återbetala biståndet. Om så inte är fallet kan beslut om eftergift enligt 9 kap. 4 § socialtjänstlagen fattas.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 159

Eftergift av återkrav (9 kap 4 § SoL)

Om det är uppenbart att förhållandena ändrats så att den enskilde inte inom rimlig tid kan återbetala skulden kan kommunen enligt 9 kap. 4 § SoL helt eller delvis efterge återkravet. Om den enskilde inte frivilligt betalar ska kommunen väcka talan hos förvaltningsrätten.

Bidragsbrottsanmälan

Kommunen har en skyldighet att enligt 6§ bidragsbrottslagen polisanmäla fall där kommunen har anledning att anta att ett bidragsbrott begåtts.

Mer att läsa

Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2021) s. 162-163

Referenser

Handläggning av ekonomiskt bistånd sker främst enligt följande lagar och föreskrifter:

Socialtjänstlagen (2001:453) SoL

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) OFSL

Socialtjänstförordningen (2001:937) SoF

Förvaltningslagen (2017:900) FL

Föräldrabalken (1949:381) F

SOSFS 2003:5 Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt biståndet **SOSFS**

2009:22 Socialstyrelsens allmänna råd om socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor samt barn som bevittnat våld

SOSFS 2009:23 Socialstyrelsens kungörelse om ändring i allmänna råden (SOSFS2003:5) om ekonomiskt biståndet **SOSFS**

SOSFS 2013:1 Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd.

2012:16 Särskilt tandvårdsbidrag

Handböcker

Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) Socialstyrelsen

Ekonomiskt bistånd – Stöd för rättstillämpning och handläggning av ärenden i den kommunala socialtjänsten (2003)

Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd (2003)

Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten, tredje upplagan (2010)

Instruktion för registrering av försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd – För handläggare av och ansvariga för ekonomiskt bistånd (2011)